



Landbouwschade door halsbandparkieten

Schade-inventarisatie en risicoschatting

H. Kloen

J.L. Lommen

L. van Drongelen

J.A. Guldemond

Landbouwschade door halsbandparkieten

Schade-inventarisatie en risicoschatting

Abstract: Halsbandparkieten breiden hun leefgebied uit naar het platteland en veroorzaken daar, nu nog incidenteel, schade op fruitteeltbedrijven. De halsbandparkiet heeft potentie om ook andere landbouwgewassen aan te tasten, waaronder boomteeltgewassen en maïs.

H. Kloen
J.L. Lommen
L. van Drongelen
J.A. Guldemond

Foto's kافت: Theo van Lent en Ernst Bos

Dit rapport is opgesteld in opdracht van Team Invasieve Exoten van Bureau Risicobeoordeling en Onderzoeksprogrammering, NVWA

© augustus 2014 CLM, publicatienummer CLM-856



Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

CLM Onderzoek en Advies

Postbus:

Postbus 62
4100 AB Culemborg

Bezoekadres:

Gutenbergweg 1
4104 BA Culemborg

T 0345 570 700

F 0345 470 799

www.clm.nl

Inhoud

Voorwoord	3
Projectresultaat in het kort	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	6
1.1 Probleemstelling	6
1.2 Doel	6
1.3 Methode	6
2 Huidige schade in Nederland	8
2.1 Eerste schadegevallen	8
2.2 Resultaten van de enquête	9
2.3 Conclusie	14
3 Schade in relatie tot subpopulaties	15
3.1 Populaties van halsbandparkieten in Nederland	15
3.2 Verspreiding van halsbandparkieten in fruit- en boomteeltgebieden in Nederland	17
3.3 Fruit- en boomteeltgebieden en verspreiding halsbandparkiet	18
3.4 Conclusie	19
4 Risicoschatting toekomstige schade	20
4.1 Verspreiding halsbandparkiet in Europa	20
4.2 Voorkomen en schade in agrarisch gebied	21
4.3 Leefwijze en schade in de oorspronkelijke verspreidingsgebieden	22
4.4 Conclusie	23
5 Conclusies	24
Bronnen	26
Bijlage 1 Enquête halsbandparkieten in het agrarisch gebied	28
Bijlage 2 Vermeldingen persbericht in media	34

Voorwoord

Het Team Invasieve Exoten van Bureau Risicobeoordeling en Onderzoeksprogrammering, NVWA heeft signalen gekregen uit de provincie Utrecht over schade veroorzaakt door halsbandparkieten aan fruit. Daarop heeft zij CLM gevraagd een onderzoek te doen naar de huidige en potentiële schade in de landbouw veroorzaakt door halsbandparkieten. Het onderzoek werd vanuit NVWA begeleid door drs. Sander Smolders, die het conceptrapport van commentaar heeft voorzien. Informatie uit België werd verkregen van Charles de Schaezen van het Proefcentrum Fruitteelt in Sint-Truiden. Erik van Well van CLM was behulpzaam met het maken van de kaarten over fruit- en boomteelt. Lex van Drongelen heeft als stagiaire vanuit CAH Vilentum, Almere gewerkt aan het opzetten van de enquête. Wij danken een ieder hartelijk voor hun inbreng.



Foto: Theo van Lent

Projectresultaat in het kort

Landbouwschade

Halsbandparkieten veroorzaken sinds kort schade in de fruitteelt in Nederland. Deze is nog beperkt, 11 gevallen, waarvan de meeste in Zuid-Holland, in het kerngebied van de halsbandparkiet. De vogels breiden hun verspreidingsgebied nog steeds uit en kunnen daardoor andere fruitgebieden bereiken, waar zij potentieel schade kunnen veroorzaken. In de boomteelt zijn nog geen schadegevallen geconstateerd, maar potentieel zijn boomknoppen een voedselbron voor de halsbandparkiet. Het is zaak goed te monitoren of er schade in de boomteelt optreedt.

In hun oorspronkelijke verspreidingsgebied eten halsbandparkieten ook allerlei soorten granen. In Europa is geconstateerd dat maïs en zonnebloem worden gegeten. Het is niet uit te sluiten dat maïs in de toekomst als voedselbron door halsbandparkieten wordt ontdekt.



Foto: Ernst Bos

Samenvatting

De halsbandparkiet is een invasieve exoot in Nederland, waarvan het oorspronkelijke verspreidingsgebied ligt in India-Pakistan tot in Indochina en in een zone van oost naar west door Afrika (Sahelzone). In Nederland, waar de soort sinds 1968 broedt, ligt het zwaartepunt van de verspreiding in de grote steden in west Nederland. De soort breidt zich nog steeds uit en koloniseert ook niet-stedelijke gebieden. Ze eten een grote verscheidenheid aan vruchten, knoppen en zaden en ze spelen flexibel in op wat aan voedsel voorhanden is. Recent zijn er schadegevallen geconstateerd in fruit (provincie Utrecht en Zuid-Holland). Uit de enquête die is uitgevoerd in dit onderzoek blijkt dat er tot nu toe 11 gedocumenteerde schadegevallen zijn, vooral in de provincie Zuid-Holland, maar ook incidenteel in Noord-Holland, Utrecht en Gelderland. Dit betreft bedrijven met fruitteelt. De geregistreerde schadegevallen liggen in de buurt van subpopulaties rond Leiden, Den Haag, Delft, Rotterdam en de Utrechtse Vechtstreek. Het is zonder gemerkte of gezenderde vogels niet mogelijk om de relatie tussen schadegevallen en een subpopulatie vast te stellen.

Wat is het risico voor andere gebieden? Fruitteeltbedrijven grenzend aan de grote steden in het westen, aan parken, parkwijken en landgoederen lopen de komende jaren risico op schade. De randen van fruit- en boomteeltgebieden in Kromme Rijn en Betuwe zijn al (bijna) bereikt door de halsbandparkiet. Incidentele schade in de fruitteelt verder verwijderd van de kerngebieden in west Nederland is denkbaar, gezien – op zijn minst incidentele - waarnemingen van halsbandparkieten in andere delen van Nederland.

In hoeverre boomteelt ook gevoelig voor schade zal zijn, is onzeker. Schade aan boomknoppen buiten de boomteelt wordt wel vastgesteld, dus er bestaat een potentieel risico. In het boomteeltgebied Boskoop, dat dicht bij de kerngebieden van de halsbandparkiet ligt, is tot nu toe nog geen schade gemeld.

Wat is het risico op toekomstige schade in andere landbouwgewassen? In andere Europese landen, waar de halsbandparkiet ook voorkomt, is schade in commerciële teelten vastgesteld in fruit (appel, peer, pruim), druiven en zacht fruit (framboos). In Azië worden ook allerlei graansoorten gegeten, waaronder maïs, en zonnebloemzaden. Met name maïs komt in Nederland wijd verspreid voor, vooral als voedergras (snijmaïs). Daardoor loopt maïs in de toekomst mogelijk een risico op schade door halsbandparkieten. Het lijkt erop dat de halsbandparkiet deze voedselbron vooralsnog niet heeft ontdekt in Nederland.

1

Inleiding

1.1

Probleemstelling

De halsbandparkiet is een exoot die zich vooral in de grote steden in de Randstad heeft gevestigd. De laatste jaren vindt uitbreiding plaats naar het platteland. Recentelijk zijn er in de provincies Utrecht en Zuid-Holland schadegevallen opgetreden in de fruitteelt. Dit was onder meer voor het Team Invasieve Exoten van Bureau Risicobeoordeling en Onderzoeksprogrammering, NVWA, aanleiding om onderzoek te laten doen naar de huidige en mogelijk toekomstige schade van de halsbandparkiet.

1.2

Doel

Doel van het onderzoek is:

1. In beeld brengen van de huidige schade die de halsbandparkiet veroorzaakt in de landbouw, met een focus op de fruit- en boomteelt.
2. Een mogelijke relatie vaststellen tussen de schadegevallen en het voorkomen van subpopulaties van deze soort.
3. In beeld brengen wat de mogelijke toekomstige schade van de halsbandparkiet zou kunnen zijn, zowel wat betreft de huidige teelten met schade als andere teelten.

1.3

Methode

Eerste verkenning van schade

De volgende bronnen zijn geraadpeegd:

- Faunafonds: drie regioconsulenten;
- Database schademeldingen Faunafonds;
- FBE Utrecht;
- Vier leveranciers van vogelwerende materialen in Nederland.

Deze eerste verkenning leverde twee schadegevallen op, beide in fruit en daarnaast ook een in een bomenlaan. Daarom is besloten de oproep voor meldingen en de vragen in de enquête (zie hieronder) vooral te richten op fruitteelt en boomteelt. Er is besloten deze niet alleen op schade te richten, maar breder op waarnemingen van halsbandparkieten in het agrarisch gebied.

Internet-enquête

Een internetenquête is opgesteld in SurveyMonkey waarin is gevraagd naar waarnemingen van de halsbandparkiet in het agrarische gebied en naar schadegevallen in de landbouw (bijlage 1). Afhankelijk van de vraag konden een of meerdere antwoorden worden gegeven. De enquête is getest bij een fruitteler met schade. De enquête is onder de aandacht gebracht van met name fruit- en boomtelers via de agrarische pers.

Persbericht

Op 18 juni 2014 is een persbericht gestuurd naar de agrarische pers en agrarische organisaties met accent op fruitteelt en boomteelt (ca. 90 contacten). Tevens is het gestuurd naar taxateurs (Taxatiebureau2000 doet vrijwel alle taxaties voor fruit- en boomteelt). Via de NFO (Nederlandse Fruittelers Organisatie) is het bericht ook verspreid onder fruittelers. In het bericht was een link naar de internet enquête opgenomen met een oproep om waarnemingen en schade in de landbouw te melden.

Het persbericht is op de CLM site gezet (zie: <http://www.clm.nl/news/223/73/Oproep-voor-waarnemingen-halsbandparkieten-in-agrarisch-gebied>) en via een CLM-tweet verder verspreid. Ter herinnering is een tweede persbericht op 10 juli 2014 uitgegaan, met aanvullende informatie dat al meerdere meldingen van halsbandparkiet in agrarisch gebied zijn binnengekomen via de online-enquête.

Dit alles heeft geresulteerd in oproepen in minstens negen landbouwgerelateerd media, met name in de fruit-, boom- en groenteteelt. Ook volièrehouders hebben het bericht opgenomen.

Het bericht is ook opgepikt door algemene media:

- De Gelderlander
- Omroep Gelderland (zowel TV als radio)
- Eindhovens Dagblad

In bijlage 2 staan relevante media gemeld die het persbericht hebben opgenomen.

Buitenlandse contacten

Via de mail is contact gezocht met een aantal omringende landen om informatie over schade door halsbandparkieten in te winnen.

België:

- Proefcentrum Fruitteelt in Sint-Truiden
- Agentschap Natuur en Bos Vlaanderen

Duitsland (gemaild, geen antwoord):

- onderzoeksinstituut DLR Rheinpfalz

Verenigd Koninkrijk (gemaild, geen antwoord):

- Fruit Growers Association
- Apple Growers Association (West Kent) Ltd
- National Farmers Union (NFU)
- Cambridge University

2

Huidige schade in Nederland

In 2.1 bespreken we de twee eerst bekende schadegevallen van de halsbandparkiet. In paragraaf 2.2 worden alle meldingen naar aanleiding van oproepen via (digitale) media besproken.

2.1 Eerste schadegevallen

Bij de eerste verkenningronde onder een kleine groep van experts bleken er twee schadegevallen van de halsbandparkiet bekend te zijn:

- een schadegeval op landgoed Gunterstein bij Breukelen, bekend bij NVWA en Faunabeheereenheid Utrecht;
- een schadegeval in Barendrecht, vermeld in de database van het Faunafonds.

Op landgoed Gunterstein vreten halsbandparkieten aan appels in de landgoedboomgaard met ca. 30 appelbomen (figuur 2.1). De boomgaard wordt niet commercieel geëxploiteerd, maar is wat groter dan een doorsnee hobbyboomgaard. In 2012 en 2013 pikten zo'n 30 halsbandparkieten hier veel appels aan. Ook pikken de parkieten knoppen van paardenkastanjes. Ook op landgoed Zuylen zou vergelijkbare schade optreden.



Figuur 2.1 Schade door halsbandparkieten aan appels (foto's Ernst Bos).

Op een bedrijf in Barendrecht komt de halsbandparkiet niet het hele jaar voor, maar als ze aanwezig zijn dan is dat duidelijk vanwege het lawaai en de schade die ze veroorzaken. Sinds 2009 is de halsbandparkiet met een groep van ongeveer 150 parkieten een regelmatige bezoeker. Af en toe

bevinden zich onder deze groep een paar grotere parkieten met wat geel in de staart. Dit zijn waarschijnlijk grote alexanderparkieten, waarvan het aantal wordt geschat op 15.

De parkieten verblijven er ongeveer 3 maanden van mei tot juli. Ze eten al vroeg in de vruchtontwikkeling van de appels, alhoewel in 2014 tot 18 juni nog geen schade was opgetreden. Vlak voordat de appels rijp zijn, vertrekken de vogels al. Ze schakelen dan over op walnoten uit een boom op het erf elders in de buurt. Een ander opmerkelijk fenomeen is het dagritme. De eigenaar vertelt dat de parkieten iets voor half 7 's ochtends aankomen en dan verzamelen in de hoogste boom. Een half uurtje later vliegen ze de fruitbomen in om de appels te eten. Dit duurt dan tot ongeveer 10 uur. Daarna verdwijnen ze om dan om 4 uur weer terug te keren om weer te eten. Waar ze in de tussen tijd verblijven is onbekend.

Volgens de eigenaar laat de halsbandparkiet zich zeer moeilijk verjagen. Geluid (gaskanon) en lichtreflecterende materialen heeft hij toegepast zonder succes. Op paaltjes met reflectiemateriaal gingen de vogels zelfs zitten. Er treedt snel gewenning op, waarschijnlijk omdat de vogels in de stad dichtbij mensen en bedrijvigheid leven. "Als je langs een boom met vogels loopt en in je handen klapt, blijven ze rustig zitten." Netten houdt ze ook niet tegen en met hun sterke snavel gaan ze hier gewoon doorheen. De schade bedraagt meer dan 500 euro per jaar.

2.2 Resultaten van de enquête

Hier bespreken we de resultaten van de internetenquête; 41 mensen hebben de enquête ingevuld en zij hebben een halsbandparkiet waargenomen op een (of het eigen) agrarisch bedrijf. De vogels werden het meest in beplantingen nabij de percelen waargenomen, maar ook op de percelen en op het erf (tabel 2.1)

Tabel 2.1 Waarnemingen van halsbandparkieten op en rond agrarische bedrijven (meerdere antwoorden waren mogelijk).

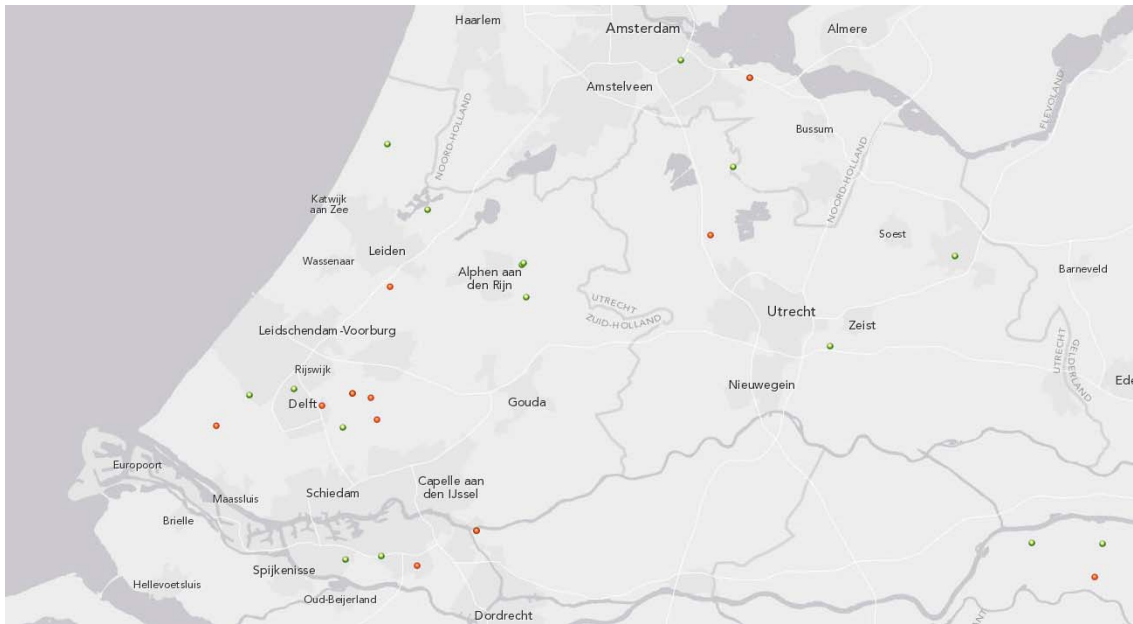
2. Waar heeft u de halsbandparkiet gezien?		
Antwoordopties	Percentage reacties	Aantal reacties
in agrarische percelen	43,9%	18
op het erf	41,5%	17
in beplanting (houtsingels, stukjes bos) nabij de percelen	53,7%	22

16 respondenten gaven aan zelf een agrarisch bedrijf te hebben of er werkzaam te zijn. Van deze hadden er 4 een fruitteeltbedrijf, 2 een veehouderij, 2 een glastuinbedrijf, en verder een boomteeltbedrijf, akkerbouwbedrijf, hoveniersbedrijf met fruitbomen, adviesbureau, tuinbouwbedrijf en gemengd bedrijf met zorglandbouw.

31 personen hebben aangegeven in welke plaats ze de halsbandparkiet hebben waargenomen (melding). Van deze groep hebben 10 personen ook daadwerkelijk schade gemeld (figuur 2.2 en 2.3). Meer dan de helft van de meldingen en 8 van de 10 schadegevallen komen uit de provincie Zuid-Holland. Voor zowel Noord-Holland als Gelderland is ook één schademelding binnengekomen. Alle bekende schademeldingen staan in tabel 2.2.



Figuur 2.2 Kaart van Nederland met daarop de 24 meldingen (groen) en schadegevallen (oranje).



Figuur 2.3 Kaart van West-Nederland met meldingen (groen) en schadegevallen (oranje) (twee meldingen in Berkel Rodenrijs, Zuid-Holland vallen op elkaar en vormen één punt).

Tabel 2.2 Overzicht van alle schademeldingen van de halsbandparkiet uit de enquête, inclusief een aanvullende melding in Breukelen.

provincie	plaats	schade	melding
Zuid-Holland	Barendrecht	fruit, takbreukschade	enquête
Zuid-Holland	Berkel en Rodenrijs	fruit	enquête
Zuid-Holland	Berkel en Rodenrijs	fruit, takbreukschade	enquête
Zuid-Holland	Delfgauw	fruit, boomknoppen	enquête
Gelderland	Horsen	fruit, takbreukschade	enquête
Noord-Holland	Muiden	fruit	enquête
Zuid-Holland	Naaldwijk	fruit, boomknoppen	enquête
Zuid-Holland	Pijnacker	fruit	enquête
Zuid-Holland	s Gravenzande	fruit	enquête
Zuid-Holland	Zoeterwoude	fruit, takbreukschade	enquête
Utrecht	Breukelen	fruit	aanvullende waarneming

De schademelding uit Horsen, Gelderland, wordt niet door waarnemingen uit Waarnemingen.nl ondersteund. De dichtstbijzijnde waarneming is in Tiel (data van 1-1-2013 tot 5-08-2014).

De meeste personen (18) maken melding van een groep van 2 - 10 parkieten (tabel 2.3). Drie personen melden exacte aantallen, namelijk: 2, 5 en 7 parkieten.

Tabel 2.3 Groepsgrootte van halsbandparkieten gezien bij een melding.

4. Hoeveel parkieten heeft u maximaal gezien?		
Antwoordopties	Percentage reacties	Aantal reacties
1	6,7%	2
2-10	60,0%	18
11-50	26,7%	8
>50	6,7%	2
Eventueel exact aantal		3

Halsbandparkieten blijven over het algemeen voor een langere periode op een plek (meer dan drie maanden; tabel 2.4).

Tabel 2.4 Periode waarover parkieten zijn waargenomen.

5. Hebt u de parkieten eenmalig gezien of over langere periode?		
Antwoordopties	Percentage reacties	Aantal reacties
eenmalig	10,0%	3
2 - 7 dagen	13,3%	4
2 - 4 weken	3,3%	1
1 - 3 maanden	16,7%	5
meer dan drie maanden	56,7%	17
toelichting		7

Parkieten houden zich het meeste op in laanbomen (41%), gevolgd door hard fruit (38%), steenvruchten (31%), coniferen en kleine struiken (28%) en categorie ‘anders’ (tabel 2.5). Anders beschreven de geënquêteerde als: “pruimen”, “bomen”, “voertorentje met zonnebloempitten”, “weiland”, “bollenland” en “bomen rond erfbeplanting”. De waarneming “in akker/groenteteelt” betrof een weiland, wat geen voedsel voor de halsbandparkiet is. Dit geeft aan dat deze waarneming niet slaat op parkieten in een voedselgewas. Bij “laanbomen” valt op te merken dat dit geïnterpreteerd zou kunnen zijn als “bomen die in een laan staan” en dus niet op het gewas “laanbomen”.

Tabel 2.5 Gewassen waarin parkieten zijn waargenomen.

6. In welke gewassen bevonden de parkieten zich?(meerdere keuzemogelijkheden)		
Antwoordopties	Percentage reacties	Aantal reacties
in akkers/groenteteelt	3,4%	1
Steenvruchten (zoals kersen, perziken)	31,0%	9
Zachtfruit (zoals aardbeien, bessen, frambozen)	10,3%	3
Druiven	6,9%	2
Coniferen en kleine struiken	27,6%	8
Laanbomen	41,4%	12
hard fruit(zoals appels en peren)	37,9%	11
Anders, namelijk	20,7%	6

Personen die schade ondervinden, definiëren voor 100% de schade als “aangevreten fruit”. Fruittelers ondervinden dus voornamelijk de hinder. 4 mensen geven aan dat toppen uit struiken of bomen worden gebroken door parkieten, en 2 personen melden dat ze ook de boomknoppen kapot maken (tabel 2.6). De toelichting van diegene die ‘anders’ hebben geantwoord luidt: “veel onrijp fruit wordt losgerukt en valt op de grond” en “vervuiling gras”.

Tabel 2.6 De schade veroorzaakt door halsbandparkiet bestaat voornamelijk uit aangevreten fruit. Meerdere antwoorden waren mogelijk, waardoor cumulatieve schade > 100% is.

9. Wat voor soort schade ondervond u?		
Antwoordopties	Percentage reacties	Aantal reacties
Aangevreten fruit	100,0%	10
Kapot gemaakte boomknoppen	20,0%	2
Uitgebroken toppen uit struiken/ bomen	40,0%	4
Anders, namelijk	20,0%	2

De schade bedraagt bij 7 (70%) personen tussen de 100-500 euro per jaar (tabel 2.7). Twee (20%) schatten het in als kleiner dan 100 euro/jaar. Een persoon denkt dat het meer dan 500 euro bedraagt.

Tabel 2.7 Omvang van de gemelde schade.

10. Hoe schat u de omvang van de schade in?		
Antwoordopties	Percentage reacties	Aantal reacties
< 100 euro / jaar	20,0%	2
100 - 500 euro / jaar	70,0%	7
> 500 euro / jaar	10,0%	1

De schade werd voornamelijk in 2013 gemeld, gevolgd door 2014, 2012 en 2011 (tabel 2.8). Hierbij dient vermeld te worden dat de enquête is afgenomen in juni en juli 2014. Het fruit is over het algemeen dan nog niet rijp en hierdoor valt de gemelde schade in 2014 waarschijnlijk lager uit dan hij in werkelijkheid zal worden.

Tabel 2.8 Jaren waarin schade optrad.

11. In welke jaren trad schade op?(meerdere antwoorden mogelijk)		
Antwoordopties	Percentage reacties	Aantal reacties
2014	90,0%	9
2013	100,0%	10
2012	60,0%	6
2011	40,0%	4
Andere jaren, namelijk		1

Vijf personen nemen vogelwerende maatregelen tegen de halsbandparkiet. Een daarvan gebruikt een gaskanon, drie gebruiken visuele vogelwerende maatregelen, zoals plastic stroken en reflecterende apparatuur. Ook gebruiken 4 van de 5 netten om te weren. Twee personen denken

dat deze maatregelen niet helpen, één denkt van wel, en een ander persoon weet het niet, en de laatste persoon schrijft: “drempelverhogend meer niet”.

Op een open vraag in de enquête werden de volgende relevante opmerkingen gemaakt:

1. Ze overwinteren in de stad, en vanaf maart zitten ze in de boomgaarden en ze zijn zeer moeilijk te verjagen.
2. De aantallen en frequentie nemen de laatste jaren enorm toe, ze pikken het fruit aan ver voor het rijp is met enorme schade tot gevolg, pruimenbomen worden volledig kaal gevreten.

Buiten de enquête om zijn ons een aantal ander gevallen ter oren gekomen.

Een melding van een medewerker van het Faunafonds betrof schade aan fruit bij zijn buurman in een privétuin in Aarlanderveen (Zuid-Holland). Hij signaleert dat er een grote populatie in Alphen aan de Rijn is en dat er regelmatig een groep van zo'n 100 vogels over het open polderland vliegt, kennelijk op zoek naar nieuw leef- of foerageerbied.

Kastanjabomen aan de Hofvijver in Den Haag worden door grote groepen halsbandparkieten bezocht. Deze vreten in het vroege voorjaar de knoppen aan. Vooralsnog lijken de bomen er niet onder te lijden (Van Prooijen, 2009).

2.3

Conclusie

- Het aantal schadegevallen is nog zeer beperkt (10 via internetenquête, één aanvullende waarnemingen), en treedt op verschillende locaties in west Nederland op, vooral in de provincie Zuid-Holland, en incidenteel in Utrecht en Noord-Holland.
- Opvallend is een schadegeval in de Betuwe in Gelderland.
- In privétuinen, landgoederen en soms openbaar groen treedt in en rond stedelijk gebied vaker schade op en het risico lijkt reëel dat de vogels ook hun weg zullen vinden naar commerciële agrarische percelen.
- Schade in akkerbouwmatige teelten is niet vastgesteld en het lijkt nu nog niet waarschijnlijk dat dit plaatsvindt.

3

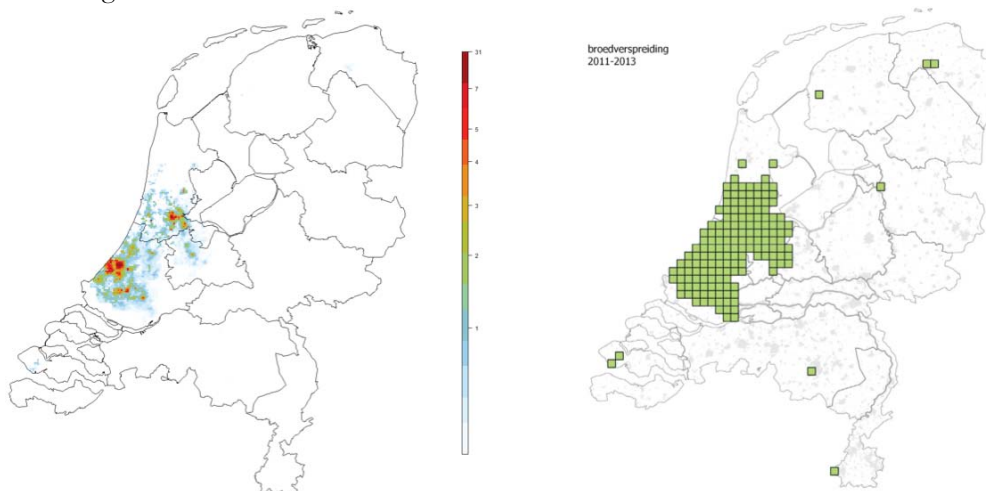
Schade in relatie tot subpopulaties

3.1

Populaties van halsbandparkieten in Nederland

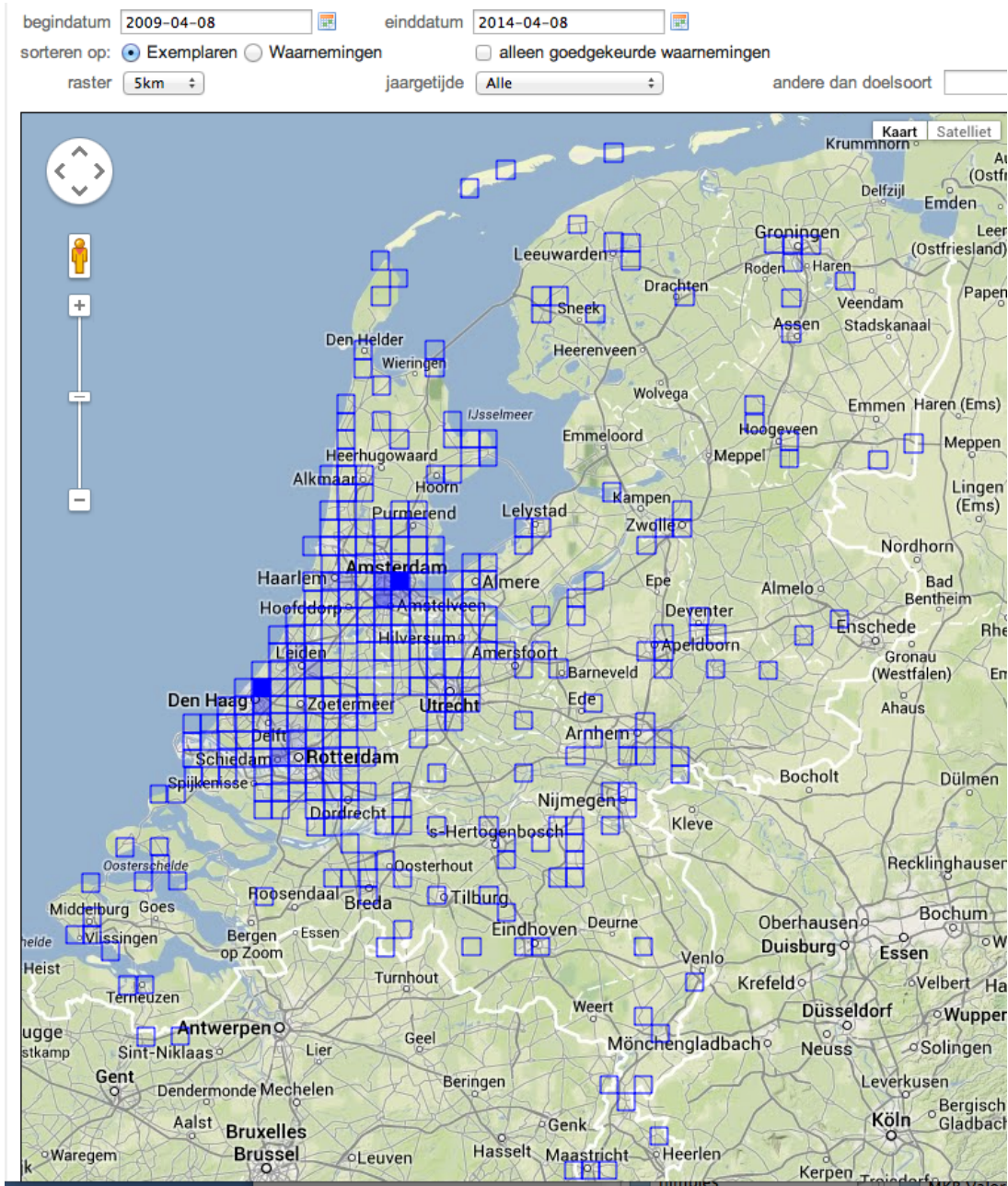
Het eerste broedgeval van de halsbandparkiet vond plaats in Den Haag in 1968 (Kleunen et al. 2010). De populatie wordt in 2008-2010 geschat op 3.000-3.500 paar (Lensink et al. 2013). Sovon schat de broedpopulatie in 2013 op 2.800-4.600 paar (van Kleunen et al. in prep. 2014). De jaarlijkse toename was over de periode 2000-2010 30%. De uitbreiding van het areaal is 0,16-0,76 km/jaar (Lensink et al. 2013). Tijdens slaaplaatstellingen in de winter (januari) werden in 2011/12 maximaal 11.657 individuen geteld, in 2012/13 10.670. De grootste aantallen werden in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam gezien (tussen de 1.000 en 5.000), terwijl in Haarlem, Aalsmeer, Maarsenbroek en Utrecht meer dan 100 werden waargenomen (Klaassen 2013). In de winter 2013/14 werden ruim 10.000 individuen geteld (Klaassen, in prep. 2014).

De verspreiding als broedvogel (2011-2013) laat zien dat de halsbandparkiet haar zwaartepunt heeft in Zuid-Holland, en aansluitend in Noord-Holland en Utrecht (figuur 3.1, uit Van Kleunen et al. in prep. 2014). Verder worden er in zes provincies een paar losse broedgevallen aangegeven. Vergeleken met de verspreiding in 1998-2000 (het laatste Atlasproject voor broedvogels) is het areaal flink toegenomen.



Figuur 3.1 Gemodelleerde broedverspreiding en talrijkeid (territoria) van de halsbandparkiet in 2011-2013 (links) en broedverspreiding weergegeven als broedpresentie per 5x5 km-hok in 2011-2013 (rechts) (uit: van Kleunen et al., in prep. 2014).

De waarnemingen die in Waarnemingen.nl zijn opgenomen voor de periode april 2008 - april 2013 (5 jaar) laten een vergelijkbaar beeld zien, waarbij er over een groter gebied in Nederland losse waarnemingen zijn (figuur 3.2).



Figuur 3.2 Verspreiding van de halsbandparkiet over de periode april 2008 - april 2013 uit Waarnemingen.nl.

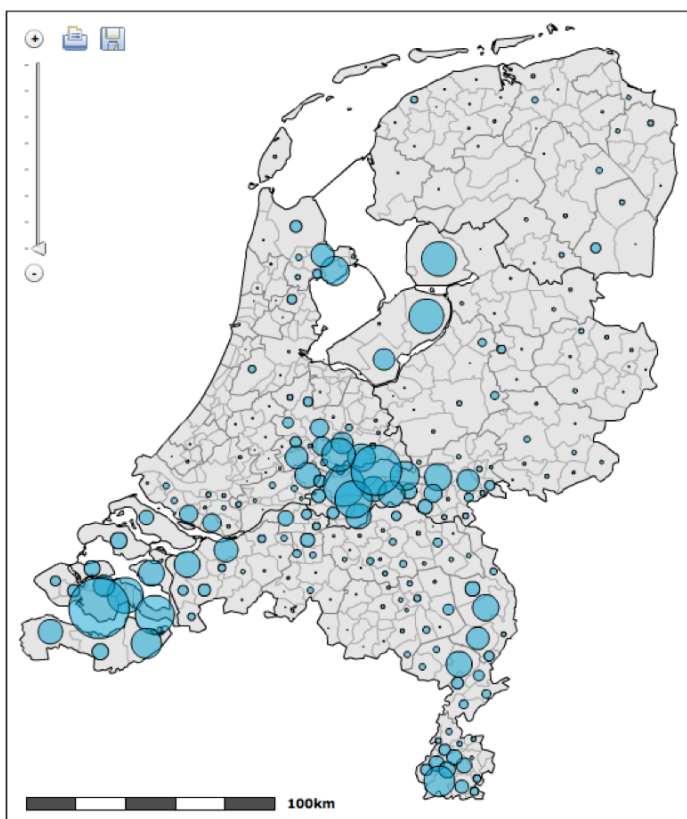
3.2

Verspreiding van halsbandparkieten in fruit- en boomteeltgebieden in Nederland

Fruitteelt

In 2013 was het fruitteeltareaal in Nederland 19.230 ha, waarvan 8.270 ha appels en 8.200 ha peren. Andere sectoren zijn kleinfruit, noten en druiven. Het aantal gespecialiseerde fruitteeltbedrijven was 1.680 (CBS/bewerking LEI).

Gelderland is de belangrijkste fruitprovincie (28% van het areaal) gevolgd door Zeeland (24%), Limburg (13%) en Utrecht (10%). Belangrijke fruitteelt gebieden in Nederland zijn de Betuwe, Kromme Rijn, Zuid-Beveland en Zeeuws-Vlaanderen, het gebied rond Hoorn, de Noordoost Polder, Oostelijk Flevoland en Zuid- en Midden-Limburg. Figuur 3.3 geeft de verspreiding van de fruitteelt in Nederland weer.



Figuur 3.3 Fruitteelt gebieden in Nederland met de oppervlakte per gemeente, 2013 (bron: Statline/CBS).

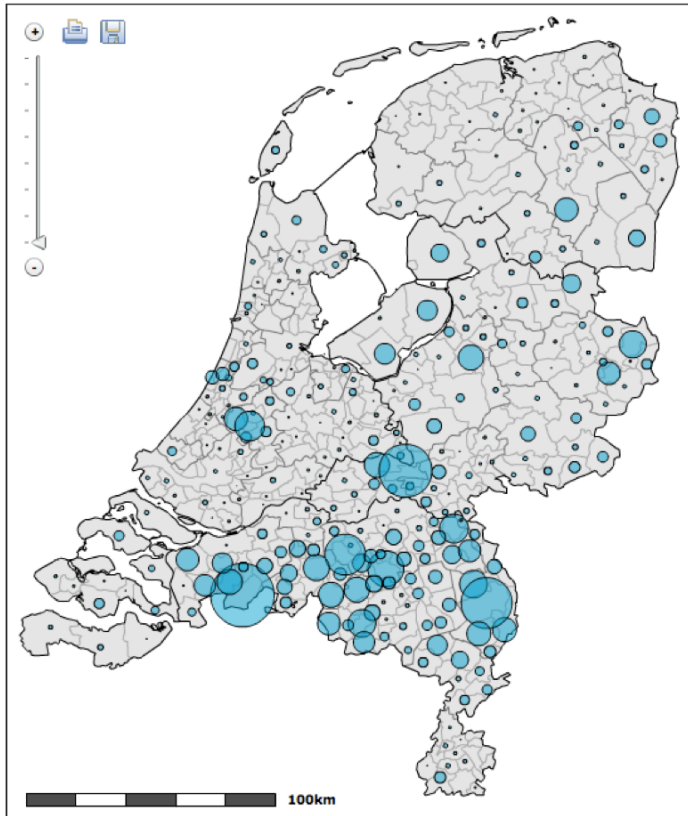
Boomteelt

In 2013 was het areaal boomkwekerijen in Nederland 14.088 ha met 2.524 bedrijven (CBS/bewerking LEI). Ruim 47% van het areaal bevindt zich in Noord Brabant. Daarnaast komt er veel productie voor in de provincies Limburg (15%), Gelderland (15%) en Zuid-Holland (6%).

Figuur 3.4 geeft de verspreiding van de boom- en vasteplantenteelt in Nederland weer.

Er zijn een zestal kerngebieden te onderscheiden met vaak een sterke ontwikkeling in een of meerdere productgroepen. Zo heeft het gebied rond Opheusden (gemeente Neder-Betuwe) zich sterk ontwikkeld als laanboomcentrum, is Noord-Brabant (met kernen in Midden-Brabant bij Haaren, en rond Zundert) bij uitstek het gebied waar een breed pakket aan sierconiferen, bos- en haagplantsoen en laanbomen geproduceerd worden en heeft Boskoop zich naast productie ook sterk toegelegd op de (internationale) handel. Verder zijn belangrijke centra Noord-Limburg/Horst

aan de Maas en Duin- en bollenstreek (met vaste planten). Buiten deze kerngebieden komt de boomteelt en vasteplantenteelt verspreid in Nederland voor, soms als kleine concentraties van bedrijven, zoals in Noordoost Groningen en Twente, maar ook als verspreid liggende bedrijven (Vorage, 2010).



Figuur 3.4 Boomteelt gebieden in Nederland met de oppervlakte per gemeente, 2013 (bron: Statline/CBS).

3.3 Fruit- en boomteeltgebieden en verspreiding halsbandparkiet

De fruitteeltgebieden in Zuid-Holland en het zuidelijk deel van Noord-Holland liggen onder de directe invloed van de huidige populaties van de halsbandparkiet. De Bommelerwaard, Kromme Rijngebied, De Beemster en iets verder weg de (westelijke) Betuwe liggen aan de randen van het huidige verspreidingsgebied. Deze gebieden hebben een potentieel risico op schade door halsbandparkieten.

De geregistreerde schadegevallen uit de enquête liggen in de buurt van de populaties die zich rond Leiden, Den Haag, Delft en Rotterdam ophouden. De aanvullende waarneming in Breukelen zijn verbonden met de 'Utrechtse Vechtstreek' populatie. Waar de halsbandparkieten die de schadegevallen hebben veroorzaakt exact vandaan komen, is alleen vast te stellen via gemerkte of gezenderde vogels.

De boomteeltcentra Duin- en bollenstreek en Boskoop liggen volledig in het kerngebied van de verspreiding van de halsbandparkiet. Desondanks zijn daar geen meldingen van boomteeltbedrijven over schade. Voornog lijkt het risico op schade in de boomteelt onzeker, temeer er schade aan (boom)knoppen is vastgesteld buiten commerciële boomkwekerijen.

3.4 Conclusie

- De geregistreerde schadegevallen liggen in de buurt van subpopulaties rond Leiden, Den Haag, Delft, Rotterdam en de Utrechtse Vechtstreek.
- Het is zonder gemerkte of gezenderde vogels niet mogelijk om de relatie tussen schadegevallen en subpopulatie vast te stellen.
- De randen van fruit- en boomteeltgebieden in Kromme Rijn en Betuwe zijn al (bijna) bereikt door de halsbandparkiet.
- Fruitteeltbedrijven grenzend aan de grote steden in het westen, parken, parkwijken en landgoederen lopen de komende jaren risico op schade.
- Incidentele schade in de fruitteelt verder verwijderd van de kerngebieden in west Nederland is denkbaar, gezien - op zijn minst incidentele - waarnemingen van halsbandparkieten in andere delen van Nederland.
- In hoeverre de boomteelt ook risicogevoelig voor schade zal zijn, is onzeker. Schade aan boomknoppen buiten de commerciële boomteelt wordt wel vastgesteld, dus er bestaat een potentieel risico op schade. In het boomteeltgebied Boskoop, dat dicht bij de kerngebieden van de halsbandparkiet ligt, is tot nu toe nog geen schade gemeld.



Foto: Theo van Lent

4

Risicoschatting toekomstige schade

In dit hoofdstuk bespreken we achtereenvolgens de verspreiding van halsbandparkieten in Europa, waarnemingen en schadegevallen in het agrarisch gebied en aanvullende informatie over leefwijze en schade in de oorspronkelijke verspreidingsgebieden. Een belangrijke bron van informatie is de “FERA”-studie (The Food and Environment Research Agency, onderdeel van Defra, het ministerie van Landbouw in het Verenigd Koninkrijk), naar potentiële schade en beheermaatregelen in het Verenigd Koninkrijk, waarin veel internationale literatuur is gereviewd voor de Britse situatie (FERA, zonder jaartal; het bevat in ieder geval literatuurverwijzingen tot en met 2008). Veel van deze informatie over potentiële schade is ook in de Nederlandse situatie van toepassing.

4.1 Verspreiding halsbandparkiet in Europa

De halsbandparkiet is op grote schaal verwilderd in Europa (Shwartz and Shirley, 2007, figuur 4.1). Er zijn nu populaties in 12 Europese landen, waar ze voorkomen sinds eind jaren '60 en '70, veelal als ontsnapte siervogels. Grote populaties zijn bekend uit de ons omringende landen Engeland, België, Duitsland, en ook in Zuid-Europa komen in verscheidene landen halsbandparkieten voor. In Noord-Europa ontbreken ze vooralsnog.

Het belangrijkste leefgebied vormen de ‘groene’ delen van het stedelijk gebied: parken, stadstuinen en stadranden. Maar ze komen ook voor op het platteland in vergelijkbare biotopen (landgoederen) en in boomgaarden. Het vermoeden bestaat dat voeding van vogels in de winter een belangrijke rol speelt in de overleving. (DAISIE)

Ook in Californië hebben halsbandparkieten zich gevestigd buiten het oorspronkelijke verspreidingsgebied. Er is niet onderzocht in hoeverre de soort schadelijk is in de landbouw (Friederici, 2005).

MAP (European distribution)



Figuur 4.1 Verspreiding van de halsbandparkiet in Europa (uit Schwartz and Shirley, 2007).

4.2 Voorkomen en schade in agrarisch gebied

Verenigd Koninkrijk

In zuidoost Engeland heeft de halsbandparkiet zich wijd verbreid vanuit het stedelijke gebied, vooral London, naar het platteland. Daarnaast komen kleine niet-stabiele populaties voor tot in Noord-Engeland en Schotland (Lambert et.al, 2009). De populatie werd in 2003 geschat op 10.000 individuen en de jaarlijkse toename ligt rond de 30% (Butler et al. 2013). De populatie in 2012 wordt geschat op 8.600 paar (BTO). De uitbreidingssnelheid is in dezelfde orde als in Nederland is vastgesteld, nl. 0,4 km/jaar.

Schade aan fruit wordt gemeld door hobbytuiniers, terwijl het aantal schadegevallen in commerciële teelten nog beperkt is (FERA, zonder jaar). Er zijn schademeldingen in grootschalige, commerciële fruitpercelen van appel, peer, pruim en druif. Daarnaast werd schade vastgesteld in bijna alle soorten fruit en bessen op een "market garden" en op een zelfplukboerderij trad schade op in framboos, appel en suikermaïs. Schade in de Discovery appels op dit bedrijf betrof 10-15% van de opbrengst, goed voor £ 2.000. In twee gevallen is een ontheffing verleend om halsbandparkieten te bestrijden. De ontheffing betrof een beperkt aantal dieren, om ze af te schrikken, en zijn van 2002/03 tot zeker 2008 jaarlijks opnieuw gegeven.

Op een wijnbouwbedrijf in Surrey was de jaarlijkse schade £ 5.000. Er konden slecht 500 in vergelijking met normaal 3.000 flessen wijn worden gebotteld, een oogstverlies van 85% (FERA, zonder jaar).

Er is geen systematisch beeld van schade in de landbouw door halsbandparkieten in het Verenigd Koninkrijk.

België

In België komt de halsbandparkiet voor sinds 1974, vooral in en rond de steden Brussel en Antwerpen. De populatie wordt geschat op 8.000-8.500 exemplaren in 2006 en zou volgens een

modelmatige studie op basis van broedgelegenheid en geschikt habitat naar 22.000 exemplaren kunnen groeien (Strubbe et al. 2012). Vooral boomgaarden zouden last kunnen hebben van schade door parkieten, maar er wordt verwezen naar Groot-Brittannië waar dit vooral optreedt (Agentschap voor Natuur en Bos, 2012).

Volgens Proefcentrum Fruitteelt in Sint-Truiden (pers. med. Charles de Schaetzen) vormen kooien in het Melipark in Brussel een belangrijke bron voor de verspreiding van de halsbandparkiet. De kooien zouden zijn opengezet toen het Atomium in Brussel failliet is gegaan. Halsbandparkieten komen nu massaal voor in o.a. Brussel, Leuven en Mechelen. Aan de randen van Brussel treedt in privétuinen schade op aan fruit. Enkele Mechelse fruitteelters vroegen enkele jaren geleden advies over de bestrijding van de halsbandparkiet, maar daarvan is sindsdien niets meer gehoord (pers. med. Charles de Schaetzen). Concrete schademeldingen zijn bij het Proefcentrum niet bekend. Wel zou er in het Brussels gewest de laatste jaren meer schade door halsbandparkieten waargenomen zijn. Er is geen systematisch beeld van schade in de landbouw door halsbandparkieten in België.

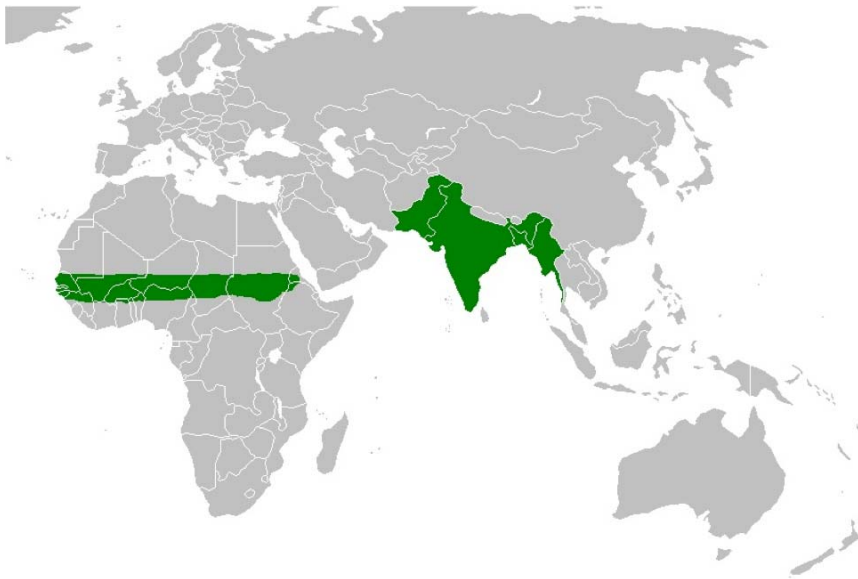
Duitsland

In Duitsland zijn de eerste halsbandparkieten midden jaren '60 waargenomen in Keulen. Sindsdien hebben ze zich uitgebreid in het Rijndal, met kerngebieden in Keulen, Wiesbaden, Leverkusen en Heidelberg. In 2012 wordt de populatie op 8.500 exemplaren geschat. Bij schade gaat de eerste aandacht uit naar effect op andere holenbewoners zoals spechten en vleermuizen. Ook wordt de mogelijkheid van schade aan fruit in privétuinen en fruitpercelen genoemd. "Er pickt nicht nur einen Apfel an, sondern mehrere", volgens Jürgen Kossler van städtischen Fachbereich Umwelt in Leverkusen. Documentatie van schademeldingen ontbreekt vooralsnog (Halsbandsittich kommt bei Bundesamt auf den Prüfstand, 2012 en Sittichalarm: Abschuss wird geprüft, 2012). Er is geen systematisch beeld van schade in de landbouw door halsbandparkieten in Duitsland.

4.3

Leefwijze en schade in de oorspronkelijke verspreidingsgebieden

De halsbandparkiet komt oorspronkelijk voor in Azië (met name India, Pakistan) en in een band door de Sahelzone in Afrika (figuur 4.2).



Figuur 4.2 Oorspronkelijk verspreidingsgebied van de halsbandparkiet (bron Wikipedia; zie ook verspreidingsgebied in del Hoyo et al., 1997).

FERA (zonder jaar) en del Hoyo (1997) geven een uitgebreide literatuuroverzicht van het voedsel van de halsbandparkiet en aanvullend tabellen van waargenomen foeragegedrag, maaginhoud en schade aan gewassen (FERA). De vogels hebben een plantaardig, zeer gevarieerd dieet, wat ze gemakkelijk aanpassen aan wat er in bepaalde perioden beschikbaar is. Fruit, zaden en granen, rijp maar ook halfrijp, vormen het voedsel, wat zeer gevarieerd kan zijn, en vele gewassen bevat die niet in Nederland worden geteeld. Vooral in de oorspronkelijke leefgebieden in Pakistan en India is veel onderzoek gedaan naar schade door halsbandparkieten. Schade is wetenschappelijk vastgesteld in de fruitsoorten mango, guave, diverse citrussoorten, dadel, ber (*Ziziphus mauritiana*), lychee, granaatappel, avocado, de noten pecan, amandel en de zaden maïs, sorghum, parelgierst, zonnebloem, Indische bruine mosterd (*Brassica juncea*), Afrikaantjes, saffloer. Schadeniveaus variëren van 2 tot 88% (FERA, zonder jaar). In maïs is in India schade tot 81% vastgesteld (EEA, 2012). Veel schade treedt ook op doordat vogels het gewas, vruchten en zaden tijdens het foerageren beschadigen, en veel voedsel morsen en kapotbijten zonder het op te eten. Het zijn 'slordige' eters die vaak een hapje nemen en daardoor een groot percentage van een gewas kunnen beschadigen, maar per eenheid weinig opeten. In Europa zijn nog geen omvangrijke schadegevallen bekend. In Israël, waar de soort net als in Nederland als exoot is ingeburgerd, treedt wel commerciële schade op in o.a. zonnebloem, avocado, lychee en pecannoot. Er wordt echter niet aangegeven hoe groot de financiële schade is (FERA, zonder jaar). In bijna alle studies wordt gemeld dat de schade vooral vroeg in de morgen optreedt en opnieuw in de late middag. Er lijkt enige voorkeur te zijn voor vruchten hoger in de bomen, graanhalmen hoog in het gewas en aan randen van het veld.

FERA (zonder jaar) concludeert voor de Britse situatie dat naast fruitsoorten (appel, peer, pruim, druif, framboos en bessen; genoemd in 4.2), ook zonnebloem en (korrel)maïs kans op schade lopen. Tarwe is in India ook als maaginhoud bij halsbandparkieten gevonden, waarbij het onbekend is of de vogels dit op een akker hebben gegeten of gemorst graan langs de weg of op erven (FERA studie).

Waarnemingen van foeragerende halsbandparkieten laat zien dat ze boomknoppen eten, bijv. van esdoorn of paardenkastanje, maar ook appel en peer, en zaden. Dit had steeds betrekking op niet-commercieel geteelde planten in het stedelijk gebied. De FERA studie noemt dat in Italië is waargenomen dat halsbandparkieten in maïs foerageren, waarbij geen schadeniveaus worden genoemd.

4.4 Conclusie

Het overzicht over schade in andere Europese landen levert het volgende beeld op.

- Halsbandparkieten die zich in gematigde streken hebben gevestigd breiden hun dieet uit met gewassen die daar voorhanden zijn. Vooral nog betreft dit wat betreft commerciële teelten fruit (appel, peer, pruim), zacht fruit (framboos) en druiven.
- Verder worden knoppen, bloemen en zaden van allerlei bomen gegeten, waaronder commercieel interessante gewassen zoals fruitbomen.
- Dit betekent dat halsbandparkieten een serieus gevaar kunnen vormen voor de fruitteelt en mogelijk de boomteelt.
- In Azië worden allerlei graansoorten gegeten, waaronder maïs, en zonnebloemzaden.
- Met name maïs komt in Nederland wijd verspreid voor, vooral als voedergewas (snijmaïs). Daardoor loopt maïs in de toekomst mogelijk een risico op schade door halsbandparkieten. Het lijkt erop dat de halsbandparkiet deze voedselbron voornamelijk niet heeft ontdekt in Nederland.

5

Conclusies

Onderzoek huidige schade in Nederland

- Het aantal schadegevallen in Nederland is nog zeer beperkt (10 via de internetenquête, één aanvullende waarneming) en vindt plaats op verschillende locaties in west Nederland, vooral in de provincie Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Holland.
- Opvallend is een schadegeval in de Betuwe in Gelderland.
- In privétuinen, landgoederen en openbaar groen treedt in en rond stedelijk gebied vaker schade op en het risico lijkt reëel dat de vogels ook hun weg zullen vinden naar commerciële agrarische percelen.
- Schade in akkerbouwmatige teelten is niet vastgesteld en het lijkt niet waarschijnlijk dat dit na al plaatsvindt.

Schade in relatie tot verspreiding halsbandparkiet

- De geregistreerde schadegevallen liggen in de buurt van subpopulaties rond Leiden, Den Haag, Delft, Rotterdam en de Utrechtse Vechtstreek.
- Het is zonder gemerkte of gezenderde vogels niet mogelijk om de relatie tussen schadegevallen en subpopulatie vast te stellen.
- De randen van fruit- en boomteeltgebieden in Kromme Rijn en Betuwe zijn al (bijna) bereikt door de halsbandparkiet.
- Fruitteeltbedrijven grenzend aan de grote steden in het westen, parken, parkwijken en landgoederen lopen de komende jaren risico op schade.
- Incidentele schade in de fruitteelt verder verwijderd van de kerngebieden in west Nederland is denkbaar, gezien – op zijn minst incidentele - waarnemingen van halsbandparkieten in andere delen van Nederland.
- In hoeverre boomteelt ook gevoelig voor schade zal zijn, is onzeker. Schade aan boomknoppen buiten de boomteelt wordt wel vastgesteld, dus er bestaat een potentieel risico op schade.

Conclusies uit hoofdstuk 2 en 3 worden ondersteund en versterkt door internationale literatuur.

Risico-inschatting toekomstige schade

- Het verspreidingsgebied van de halsbandparkiet wordt in veel landen in West Europa groter. Ze migreren vanuit kernpopulaties in steden naar een groter (landelijk) gebied eromheen.
- Er zijn nog weinig meldingen van schade in commerciële teelten in West-Europa. Commerciële schade is vastgesteld in fruit (appel, peer, pruim, kers, druiven, klein fruit).
- Schade treedt ook op aan bloesems of boomknoppen in privétuinen in en rond stedelijk gebied.

- Maïs (geteeld voor de korrel) is in Azië, en recent ook in Italië, een gewas waarin schade optreedt. Denkbaar is dat halsbandparkieten in Nederland ook snijmaïs als voedselbron ontdekken.
- Schade in zaden en granen (anders dan maïs en zonnebloem) treedt in Europa nog vrijwel niet op, maar wel in oorspronkelijk leefgebied in Pakistan en India. In de lijsten van gewassen met schade ontbreken tot dusver in Nederland geteelde granen, al is tarwe ooit gevonden in de maaginhoud van de halsbandparkiet in India.
- Schade in commerciële boomteelt is tot dusver niet bekend. Wel zijn gevallen bekend van het eten van knoppen van fruitbomen en paardenkastanje. Mogelijk geven de vogels voorkeur aan hoger opgaande bomen in parken en openbaar groen in en rond de steden.



Foto: Theo van Lent

Bronnen

- Agentschap voor Natuur en Bos 2012. Halsbandparkiet *Psittacula krameri*. Factsheet versie 18/09/2012. www.natuurenbos.be/exoten
- BTO (British Trust for Ornithology): <http://blx1.bto.org/birdfacts/results/bob7120.htm#trends>
- Butler, C.J., W. Cresswell, A. Gosler & C. Perrins 2013. The breeding biology of Rose-ringed Parakeets *Psittacula krameri* in England during a period of rapid population expansion. *Bird Study* 60 (4): 527-532.
- DAISIE (Delivering Alien Invasive Species Inventories for Europe). *Psittacula krameri*. http://www.europe-aliens.org/pdf/Psittacula_krameri.pdf
- del Hoyo, J., A. Elliot & J. Sargatal (eds.) 1997. Handbook of birds of the world, Vol. 4. Sandgrouse to Cuckoos. Lynx Ediciones, Barcelona.
- EEA (European Environmental Agency) 2012. The impact of invasive alien species in Europe. Technical report No 16/2012.
- FERA, zonder jaartal. Rose-ringed parakeets in England: a scoping study of potential damage to agricultural interests and management measures. WM0104, annex to SID5. The Food and Environmental Research Agency. <http://scienceresearch.defra.gov.uk/Default.aspx?Menu=Menu&Module=More&Location=None&Completed=0&ProjectID=16369>
- Friederici, 2005. P. Loud, New Neighbors. Audubon Society. <http://archive.audubonmagazine.org/birds/birds0501.html>
- Halsbandsittich kommt bei Bundesamt auf den Prüfstand, 2012. http://www.proplanta.de/Agrar-Nachrichten/Umwelt/Halsbandsittich-kommt-bei-Bundesamt-auf-den-Pruefstand_article1329930861.html.
- Klaassen, O. 2013. Halsbandparkieten in Nederland in de winter van 2012/13 - Verslag van slaapplaatstellingen. Sovon-rapport 2013/18.
- Klaassen, O. In prep. 2014. Halsbandparkieten in Nederland in de winter van 2013/14 - Verslag van slaapplaatstellingen. Sovon-rapport 2014/16.
- Lambert, M.S., G. Massei, J. Bell, L. Berry, C. Haigh & D.P. Cowan, 2009. Reproductive success of rose-ringed parakeets *Psittacula krameri* in a captive UK population. *Pest Manag. Sci.* 65: 1215–1218.
- Lensink, R., G. Ottens & T.M. van der Have, 2013. Vreemde vogels in de Nederlandse vogelbevolking: een verhaal van vestiging en uitbreiding. Rapport 13-025 Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Proefcentrum Fruitteelt in Sint-Truiden (pers. med. Charles de Schaetzen).
- Shwartz, A & S. Shirley, 2007. *Psittacula krameri*, factsheet of DAISIE: Delivering Alien Invasive Species Inventories for Europe.

Sittichalarm: Abschuss wird geprüft, 2012 (20 januari).

<http://www.rp-online.de/nrw/staedte/leverkusen/sittichalarm-abschuss-wird-geprueft-aid-1.2679018>.

Strubbe, D., E. Matthysen & C. H. Graham, 2010. Assessing the potential impact of invasive ring-necked parakeets *Psittacula krameri* on native nuthatches *Sitta europaeae* in Belgium. *Journal of Applied Ecology* 2010 (47): 549–557.

van Prooijen, G-J. 2009. Schade door halsbandparkieten. *Bomen – het vakblad voor de boomverzorging* 7: 12-15.

van Kleunen, A., L. van den Bremer, R. Lensink & P. Wiersma 2010. De Halsbandparkiet, Monniksparkiet en Grote Alexanderparkiet in Nederland: risicoanalyse en beheer. SOVON-onderzoeksrapport 2010/10.

van Kleunen, A., C. Kampicher & H. Sierdsma, in prep. 2014. De verspreiding van Halsbandparkiet en andere in het wild voorkomende papagaaien (*Psittaciformes*) in Nederland. Sovon-rapport 2014/31.


Vorage, R. 2010. Agenda voor de boomkwekerijsector in Nederland. Productschap Tuinbouw.

Wikipedia: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Halsbandparkiet>

Bijlage 1 Enquête halsbandparkieten in het agrarisch gebied

De enquête is gemaakt met het programma SurveyMonkey.

Halsbandparkiet Schademelding



Met deze vragenlijst willen we inzicht krijgen in de aanwezigheid van halsbandparkieten op agrarische bedrijven en/of de schade die zij daar veroorzaken. Geef dus alleen meldingen door die betrekking hebben op agrarische bedrijven.

Het invullen van deze vragenlijst duurt maximaal 5 minuten.

1. Heeft u halsbandparkieten gezien op een (of uw eigen) agrarisch bedrijf?

Ja

Nee

2. Waar heeft u de halsbandparkiet gezien?

in agrarische percelen

op het erf

in beplanting (houtsingels, stukjes bos) nabij de percelen

3. Waar heeft u de halsbandparkiet(en) waargenomen?

Postcode

Plaats

Halsbandparkiet Schademelding

4. Hoeveel parkieten heeft u maximaal gezien?

- 1
- 2-10
- 11-50
- >50

Eventueel exact aantal

5. Hebt u de parkieten eenmalig gezien of over langere periode?

- eenmalig
- 2 - 7 dagen
- 2 - 4 weken
- 1 - 3 maanden
- meer dan drie maanden

toelichting

6. In welke gewassen bevonden de parkieten zich?(meerdere keuzemogelijkheden)

- in akkers/groenteelt
- Steenvruchten (zoals kersen, perziken)
- Zachtfruit (zoals aardbeien, bessen, frambozen)
- Druiven
- Coniferen en kleine struiken
- Laanbomen
- hard fruit(zoals appels en peren)
- Anders, namelijk

7. Betreffend akkers/groenteelt, welk gewas?

Halsbandparkiet Schademelding
8. Heeft u schade ondervonden door de halsbandparkiet?
<input type="radio"/> Ja
<input type="radio"/> Nee
9. Wat voor soort schade ondervond u?
<input type="checkbox"/> Aangevreten fruit
<input type="checkbox"/> Kapot gemaakte boomknoppen
<input type="checkbox"/> Uitgebroken toppen uit struiken/ bomen
<input type="checkbox"/> Anders, namelijk
<input type="text"/>
10. Hoe schat u de omvang van de schade in?
<input type="radio"/> < 100 euro / jaar
<input type="radio"/> 100 - 500 euro / jaar
<input type="radio"/> > 500 euro / jaar
11. In welke jaren trad schade op?(meerdere antwoorden mogelijk)
<input type="checkbox"/> 2014
<input type="checkbox"/> 2013
<input type="checkbox"/> 2012
<input type="checkbox"/> 2011
Andere jaren, namelijk
<input type="text"/>

Halsbandparkiet Schademelding
<p>12. Neemt u vogelwerende maatregelen in de percelen waar de halsbandparkiet voorkomt?</p> <p><input type="radio"/> Ja</p> <p><input type="radio"/> Nee</p>
<p>13. Heeft u geluid gebruikt? (gaskanon of geluidsapparatuur)</p> <p><input type="radio"/> Ja</p> <p><input type="radio"/> Nee</p>
<p>14. Wat voor geluid?</p> <input type="text"/>
<p>15. Heeft u Visueel (reflectiematerialen e.d.) gebruikt?</p> <p><input type="radio"/> Ja</p> <p><input type="radio"/> Nee</p>
<p>16. Wat voor visueel?</p> <input type="text"/>
<p>17. Heeft u een laser gebruikt?</p> <p><input type="radio"/> Ja</p> <p><input type="radio"/> Nee</p>

Halsbandparkiet Schademelding
18. Wat voor soort laser? <input type="text"/>
19. Heeft u netten gebruikt? <input type="radio"/> Ja <input type="radio"/> Nee
20. Wat voor netten? <input type="text"/>
21. Heeft u een nog niet genoemde manier gebruikt? <input type="radio"/> Nee <input type="radio"/> Ja, namelijk <input type="text"/>
22. Denkt u dat deze maatregelen effect hebben op de halsbandparkiet? <input type="text"/>
Enkele algemene gegevens die wij graag van u ontvangen
23. Heeft u zelf een agrarisch bedrijf of bent u daar werkzaam? <input type="radio"/> Nee <input type="radio"/> Ja

Halsbandparkiet Schademelding	
24. Wat voor agrarisch bedrijf heeft u? / bent u werkzaam?	
<input type="checkbox"/>	Fruitteelt
<input type="checkbox"/>	Boomteelt
<input type="checkbox"/>	Akkerbouw
<input type="checkbox"/>	Anders, namelijk
<input type="text"/>	
25. Heeft u nog andere opmerkingen die nuttig kunnen zijn voor ons onderzoek?	
<input type="text"/>	
26. CLM neemt graag contact met u op om schadegevallen zo goed en precies mogelijk in beeld te brengen. Mag CLM contact met u opnemen voor nadere toelichting?	
<input type="radio"/>	Ja
<input type="radio"/>	Nee
27. Contactgegevens	
Naam:	<input type="text"/>
Bedrijf:	<input type="text"/>
E-mailadres:	<input type="text"/>
Telefoonnummer:	<input type="text"/>
We danken u hartelijk voor het invullen van deze enquête.	

Bijlage 2 Vermeldingen persbericht in media

Landbouw pers

Boerderij Vandaag : <http://www.boerderij.nl/social/algemeen-boerenleven/Discussion/1238>

Nieuwe Oogst:

http://www.nieuweoogst.nu/scripts/edoris/edoris.dll?tem=LTO_TEXT_VIEW&doc_id=203360#.U9dS-15gO9V

De Boomkwekerij: <http://www.deboomkwekerij.nl/tips/1869-oproep-schade-halsbandparkiet-te-melden>

Groente en Fruit: <http://www.gfactueel.nl/Fruit/Nieuws/2014/7/150-halsbandparkieten-vreten-fruitbomen-leeg-1558693W/>

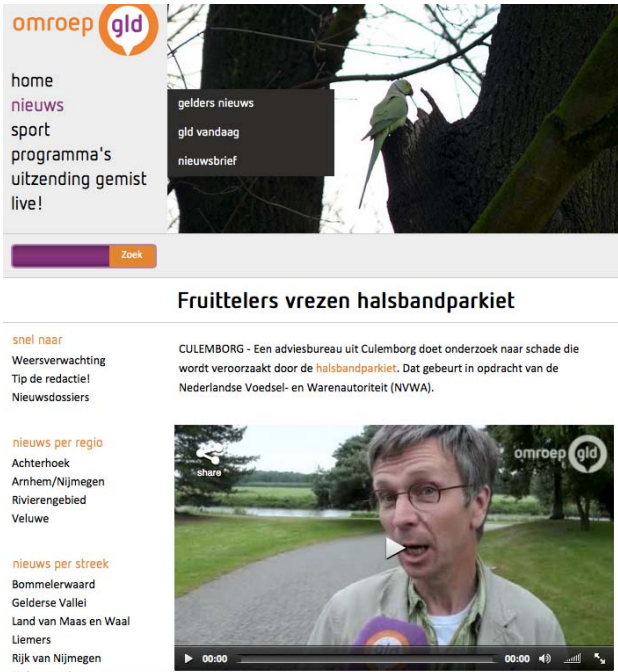
FloraNews: http://floraneews.com/nieuws/5937/Meld_halsbandparkiet_op_platteland.html

De Fruitteeltkrant: <http://www.defruiteeltkrant.nl/homepage/oproep-melden-schade-halsbandparkieten-video>

Groentennieuws: <http://www.groentennieuws.nl/artikel/112612/Oproep-voor-waarnemingen-halsbandparkieten-in-agrarisch-gebied>

Algemene pers

Omroep Gelderland (TV): http://www.omroepgelderland.nl/web/nieuws/gelders-nieuws/2061852/fruittelers-vrezen-halsbandparkiet.htm#.U6QGX_1_v-M



The screenshot shows the Omroep Gelderland website. The main navigation menu includes 'home', 'nieuws', 'sport', 'programma's', 'uitzending gemist', and 'live!'. A search bar is visible. The main content area features a video player with the title 'Fruittelers vrezen halsbandparkiet'. Below the video, there is a text snippet: 'CULEMBORG - Een adviesbureau uit Culemborg doet onderzoek naar schade die wordt veroorzaakt door de halsbandparkiet. Dat gebeurt in opdracht van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA)'. The video player shows a man speaking, with a 'shara' logo and 'omroep gld' logo visible.

Gelderlander 18 juni 2014, digitaal en gedrukt:

<http://www.gelderlander.nl/algemeen/binnenland/halsbandparkiet-op-het-oorlogspad-1.4410187>

Eindhovens Dagblad: <http://www.ed.nl/algemeen/binnenland/halsbandparkiet-op-het-oorlogspad-1.4410187>

Overige

<http://drimble.nl/dossiers/agrifood/22017404/meld-schade-door-halsbandparkiet.html>

<http://degekleurdezangertwello.nl/?author=1>

<http://www.diamantvink.nl/nieuwsbericht-nummer-4-van-vv-de-diamantvink/>

CLM Onderzoek en Advies

Postadres

Postbus 62
4100 AB Culemborg

Bezoekadres

Gutenbergweg 1
4104 BA Culemborg

T 0345 470 700

F 0345 470 799

www.clm.nl